

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА
ЗООВЕТЕРИНАРНА
АКАДЕМІЯ**

Знайомство з курсом **СОЦІОЛОГІЯ**

**Вибіркова компонента освітньо-професійної
програми**

I освітній рівень.

Викладач: кандидат історичних наук,

Фролов Сергій Володимирович

Кафедра філософії та суспільних наук

Телефон - 0576357417.

Електронна пошта: fsvvet2015@ukr.net

Дистанційна підтримка: Moodle

АНОТАЦІЯ: Термін «соціологія» походить від латинського *societas* (суспільство) та грецького *logos* (слово, вчення). Це наука про суспільство та закономірності, що проявляються в суспільних явищах. Виокремленню її в самостійну науку сприяли глибокі соціальні зміни, пов'язані з переходом від традиційного до індустріального суспільства.

Мета курсу: сформувати у студентів основи фахових знань про категорії, функції та напрями теоретичної соціології, про суспільство як соціальну систему, соціальні зв'язки і відносини, соціальні інститути та групи, способи їх організації, закономірності функціонування і розвитку, ознайомити з пріоритетними напрямками досліджень у галузі соціології, а також з основними методами проведення конкретних соціологічних досліджень.

Курс «соціологія» пов'язаний з соціально-політичними та гуманітарними дисциплінами, такими як: політологія, історія України, історія української культури, філософія. Під час оволодіння матеріалом формуються навички наукового аналізу, що забезпечує самостійне осмислення закономірностей суспільного розвитку, а також практичні навички роботи з джерелами і науковою літературою.

Завдання дисципліни: на ґрунті отриманих теоретичних знань з основ загальної соціологічної теорії виробити у студентів уміння оперувати основними соціологічними категоріями та сформувати навички проведення аналізу, порівняння, систематизації при вивченні соціальних явищ і процесів.

Після засвоєння курсу студент повинен:

Знати: поняття суспільства як соціальної реальності та цілісної системи, основні соціальні інституції, що забезпечують відтворення суспільних відносин;

- головні етапи культурно-історичного розвитку суспільства, механізми та форми соціальних змін;
- поняття соціалізації та соціального контролю особистості як суб'єкта соціальної дії та соціальних взаємодій, виробити соціологічне розуміння особистості;
- культурно-історичні типи соціальної нерівності та стратифікації, мати уявлення про горизонтальну і вертикальну мобільність;

- загальні проблеми стратифікації українського суспільства, виникнення класів, причини бідності та нерівності;
- основні етапи та методи соціального дослідження.

Розуміти:

- місце соціології серед інших наук;
- роль соціальних факторів і соціальних інститутів у житті суспільства;
- взаємозумовленість соціальних явищ і процесів;
- основні положення сучасної соціології.

Вміти:

- об'єктивно на наукових засадах визначати місце і роль соціології в системі соціогуманітарних наук, простежити міжпредметні зв'язки;
- визначати своє місце в соціальній структурі суспільства, а також соціальні ролі, які може виконувати людина в житті;
- оцінити характер взаємозв'язку «природа – людина – суспільство», виробити власне ставлення до ролі новітніх наукових досліджень у розвитку людства (клонування, трансплантації, генної інженерії, кріобіології) та ін.;
- використовувати отримані теоретичні знання для оцінки конкретних ситуацій, що виникають у повсякденному житті; передбачати та аналізувати можливі наслідки таких ситуацій;
- володіти основами соціологічного аналізу формувати соціологічну культуру.

Попередні умови для вивчення курсу: засвоєння курсу «історія України», «історія української культури», «філософія».

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ

Компетентності та програмні результати навчання, які формуються при вивченні даної дисципліни.

Компетентності:

Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально і свідомо.

Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Програмні результати навчання:

Пояснювати, аналізувати та здійснювати комунікацію у різних сферах діяльності організації.

Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити заходи до її нейтралізації.

ЧОМУ ВИ НАВЧИТЕСЬ, ЩО ОТРИМАЄТЕ

(Відповідність компетентностей дисципліни межах компетентностей та програмним результатам навчання освітньо-професійної програми наведена кодами в дужках; після «/» вказана форма контролю програмних результатів навчання)

єктивні

Здатність орієнтуватися в нормах етики міжособистих відносин, здатність до ділових комунікацій у професійній діяльності/практичні завдання.

Знати комунікативний дискурс у стратегії міжособистих відносин/практичні завдання.

Ініціювати та забезпечувати соціальну відповідальність та етичність в майбутній професійній діяльності/практичні завдання.

Займати активну життєву позицію та розвивати лідерські якості, демонструвати здатність до врахування строгих вимог дисципліни, планування та управління часом/практичні завдання.

Уміти діяти соціально і відповідально із застосуванням норм етики та права/практичні завдання.

Програма вивчення дисципліни реалізується через проведення лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів. На вивчення дисципліни відводиться 90 годин, в тому числі 30 години лекційних, 30 годин семінарських занять та 60 годин самостійних занять.

Формами проміжного контролю, є самостійні завдання, написання та захист рефератів, виступи на семінарських заняттях, проходження модульного контролю.

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ

Напрямок

Освітньо-кваліфікаційний рівень - **Бакалавр.**

Обов'язкова компонента. Курс

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН

Види занять та форми контролю	Обсяг дисципліни за навчальним планом		У т.ч. по семестрах			
			денне навчання		заочне навчання	
	кредит	годин	I	II	I	II
Всього годин по плану	3	90	90			90
У т.ч. аудиторних	2	60	60			10
Самостійних	1,0	30	30			80
Із аудиторних: лекцій	1,0	30	30			6
Лабораторних						
Практичних						
Семінарських	1,0	30	30			4
Модуль (заліковий кредит)	I	2,0	60	60		60
	II	2,0	60	60		60
Контрольна робота						
Курсовий проект						
Залік				*		*
Іспит підсумковий						

**НАЗВА, ЗМІСТ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ
ДИСЦИПЛІНИ ТА ШИФРИ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВІДПОВІДНО
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ**

Назва модулів та їх зміст	Шифр змістових модулів за ОПП
<p>Модуль I. Соціологія як наука про суспільство. Людина і суспільство: взаємодія у соціальному просторі. Вивчає зміст соціології як науки, її об'єкт, предмет та структуру; головні теоретичні парадигми школи і напрямки сучасної соціології. Визначає особливості соціологічного підходу до вивчення особистості та аналізує її структуру через основні елементи та поняття соціального статусу і ролі. Вивчає основні теорії суспільства та його розвитку, відмінності між суспільствами різних типів, особливості еволюційного, революційного і циклічного шляхів розвитку суспільства.</p> <p>Компетентності дисципліни: Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань. Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально і свідомо. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.</p>	
<p>Модуль II. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії. Вивчає предметну галузь дослідження спеціальних і галузевих соціологічних теорій, що охоплюють найважливіші явища суспільного життя. Становлення соціології культури, сім'ї, девіантної поведінки, гендерної та етносоціології як окремих напрямів соціологічної науки.</p> <p>Компетентності дисципліни: Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань. Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально і свідомо. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.</p>	
<p>Підсумковий контроль. Узагальнений тестовий зміст навчальної дисципліни, який об'єднає всі теми курсу «соціологія».</p>	

Теоретичні заняття (лекційний курс)

№ з/п	Тема та план лекції	Кількість годин	Рекомендована література
	Академічний модуль 1		
1.	<p>Соціологія як наука про суспільство.</p> <p>1. Визначення соціології, її предмет і об'єкт. Місце соціології в системі наук.</p> <p>2. Структура і функції соціології.</p> <p>3. Основні сучасні підходи до аналізу суспільства.</p>	2	2 [6...33] 4 [3...290] 5 [3...36] 6 [3...24] 7 [3...20] 9 [4...25]
2.	<p>Основні етапи розвитку соціології.</p> <p>1. Класичний етап в розвитку соціології.</p> <p>2. Основні парадигми і напрями американської і західноєвропейської соціології ХХ ст..</p> <p>3. Соціологічна думка України</p>	2	22[61...86] 23[20...38] 24[18...42] 25[3...480]
3.	<p>Людина як суб'єкт соціальних відносин.</p> <p>1. Поняття людини і особистості: сутність та соціологічні концепції.</p> <p>2. Визначення соціологічної структури особистості.</p> <p>3. Шляхи взаємодії особистості з суспільством.</p>	2	2 [113-132] 6[197...228] 7[252...271] 8 [102...108]
4.	<p>Соціалізація як суспільний процес засвоєння соціального досвіду.</p> <p>1. Сутність процесу соціалізації.</p> <p>2. Характеристика сучасних моделей соціалізації.</p> <p>3. Зміст основних етапів і стадій соціалізації</p>	2	9 [115...126] 12[64...72] 25[161...165] 26[170...195]
5.	<p>Девіантна поведінка та соціальний контроль.</p> <p>1. Поняття девіації. Проблема оцінки девіації.</p> <p>2. Загальна характеристика основних соціологічних теорій девіації. Теорія аномії (Е.Дюркгейма), конфлікту(марксизм), стигмації (Е.Лемерт, Г.Бекер, К.Еріксон).</p> <p>3. Типологія девіації за Р.Мертоном.</p> <p>4. Поняття соціального контролю.</p>	2	2[42...52] 7 [72...82] 9 [115... 126] 15[55...60]
6.	<p>Соціологічна теорія суспільства.</p> <p>Лекція 1.</p> <p>1. Поняття суспільства, країни, держави.</p> <p>2. Основні теорії суспільства.</p> <p>3. Поняття соціальних змін, їх види.</p> <p>Лекція 2.</p> <p>1. Теорії еволюційного та революційного розвитку суспільства.</p> <p>2. Циклічні теорії.</p>	4	2 [69..91] 6[201...224] 7 [92...110] 10[1...365] 19[38...45] 20[241...324] 22[52...64] 27[43...52]

	3. Теорія модернізації		
7.	Академічний модуль 2	2	2 [243...263] 6 [169...177] 20[133...184] 32[244...304]
	Етносоціологія. 1. Історичні форми етносу: рід, плем'я, народність, нація. 2. Етнічні процеси: консолідація, асиміляція. 3. Сучасні етнічні проблеми.		
8.	Соціологія сім'ї та шлюбу. Соціологія масових комунікацій. Лекція 1. 1. Визначення сім'ї та шлюбу. 2. Виникнення сім'ї, життєвий цикл та її історичні етапи. Історичні форми шлюбів. 3. Типологія сім'ї. Функції сім'ї. 4. Проблеми розвитку сім'ї у сучасному суспільстві. Лекція 2. 1. Роль масової комунікації у суспільстві. 2. Теорії ефектів масової комунікації. 3. Типологізація комунікаційних взаємодій.	4	2 [204...220] 6 [89...108] 9[240...255] 11[1...395] 12[151...166] 14[220...237] 16[89...113]
9.	Економічна соціологія як наука. 1. Соціологія економіки як наукова дисципліна. 2. Економічна поведінка. 3. Підприємництво як соціально-економічний феномен.	2	1[137...157] 2[55...104] 6[89...108] 12[151...166] 22[120...277]
10.	Соціологія конфлікту. 1. Поняття, типологія соціальних конфліктів 2. Структура, класифікація і функції соціальних конфліктів. 3. Динаміка, фази і стадії соціального конфлікту. 4. Механізми, способи, методи і форми розв'язання соціальних конфліктів. 5. Соціальні конфлікти в сучасній Україні.	2	16[26...39] 22[257...270] 24[192...201] 25[216...239] 26[304...370]
11.	Формування світової системи. 1. Розвиток уявлень про світову систему. 2. Світова система як співдружність незалежних суверенних держав. 3. Теорії модернізації. 4. Місце України у світовому співтоваристві.	2	20[602...618] 21[205...301] 32[520...620]
12.	Процеси глобалізації та глобальні проблеми сучасного суспільства. 1. Поняття глобалізації. Процеси глобалізації в сучасному суспільстві. 2. Глобальні проблеми сучасного суспільства.	2	22[200...270] 25[265...297] 30[225...290] 32[620...650]

	3. Роль соціального управління в подоланні глобальної кризи.		
13.	Організація і проведення соціологічного дослідження. 1.Форми організації емпіричних соціологічних досліджень у сучасній Україні. 2.Програма соціологічного дослідження. 3.Етапи дослідження. 4.Кількісні методи збору соціологічної інформації. 5.Якісні методи соціологічних досліджень.	2	2[310...320] 8[240...286] 11[300...330] 30[280...290] 31[390...403]
Усього		30	

Семінарські заняття

№ з/п	Тема	Перелік завдань лабораторних робіт для виконання студентами	Кількість годин	Місце проведення заняття	Методи чне і технічне забезпечення
Модуль 1. Змістовий модуль 1. Соціологія як наука про суспільство. Людина і суспільство: взаємодія у соціальному просторі.					
1.	Соціологія: суспільний погляд на суспільне життя	1. Соціологія і ідеологія. 2. Соціально-конструктивні функції. 3. Сучасні дискусії про предмет «Соціологія».	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
2,3	Історія розвитку соціології.	1. Становлення і розвиток класичної соціології. 2. Сучасна західна соціологія: основні напрями і проблеми. 3. Соціологічні ідеї представників української суспільної думки друга половина XIX – початку XX ст. 4. Соціологія України в 20-30-х рр. XX ст. 5. Українська соціологія сьогодні: стан, проблеми і перспективи.	4	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
4.	Особистість в системі соціальних зв'язків.	1. Соціальне і біологічне в людині. 2. Ціннісна свідомість особи. 3. Проблема соціалізації особи в сучасному світі. 4. Соціальні проблеми між поколіннями.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
5.	Девіантна поведінка та соціальний контроль.	1. Види соціальних норм та особливості їх формування. 2. Природа ненормативної поведінки. 3. Причини девіації. Біологічні, психологічні, соціологічні пояснення девіантної поведінки.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4

6.	Суспільство. Соціальні зміни.	1.Функціоналістський та конфліктологічний підходи до суспільного розвитку. 2.Циклічна теорія розвитку суспільства. 3.Суспільні рухи.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
7.	Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.	1.Соціальна нерівність. 2.Еволюція проблеми соціальної нерівності. 3.Соціальна стратифікація.Критерії соціальної стратифікації. 4.Соціальна мобільність.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
Модуль 2. Змістовий модуль 2. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії.					
8.	Соціологія культури.	1.Культура і цивілізація. 2. Типологічний аналіз особи. 3. Проблеми культурної адаптації особи в сучасному світі.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
9.	Етносоціологія.	1. Предмет та об`єкт етносоціології. 2. Сутність та основні етапи становлення етносів.Етногенез 3. Етнічні конфлікти у сучасному суспільстві.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
10.	Соціологія сім`ї	1. Соціологія сім`ї як наука:об`єкт,предмет,сутність. 2.Основні функції сім`ї в суспільстві. 3. Стан і тенденції розвитку сучасної сім`ї в Україні.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
11.	Соціальні конфлікти.	1. Витоки і причини соціальних конфліктів 2. Методи вирішення між - особистих конфліктів 3.Управління конфліктними процесами в організації.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
12.	Влада в системі соціальних відносин.	1. Природа влади в соціальних системах, її типи. Властивість влади. 2. Джерела та ресурси влади. 3. Принципи реалізації влади в суспільстві.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4

13.	Формування світової системи.	1.Теорія світової системи I. Валлерстайна. 2.Теорії модернізації. 3.Однополярний та багатополярний світ. Сценарії можливого світового розвитку.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
14.	Процеси глобалізації.	1. Процеси глобалізації і глобальні проблеми сучасного суспільства. 2. Економічні, демографічні, продовольчі проблеми. Проблеми кризи культури. 3. Проблема війни та миру. Проблема тероризму.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
15.	Організація і проведення соціологічного дослідження.	1.Види соціологічних досліджень. 2.Опрацювання зібраної інформації. 3.Теми сучасних соціологічних досліджень.	2	Аудиторія	Мультимедійний проектор М-1-4
Усього			30		

Самостійні заняття

Назва модулів	Контрольні питання та завдання для самостійного вивчення	Кількість годин	Форма звітності та контролю
<p>Модуль 1. Змістовий модуль 1. Соціологія як наука про суспільство. Людина і суспільство: взаємодія у соціальному просторі.</p>	<p>1. Соціологія як наука про суспільство. Підготувати реферат, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль і функції соціології в суспільстві. 2. Сучасні дискусії про предмет соціології. 3. О. Конт як засновник позитивної соціології. 4. Конкуренція функціоналізму і теорії конфліктів. 5. Соціальний підхід до аналізу суспільства. 	4	Реферат
	<p>2. Історія соціології. Становлення та основні етапи історичного розвитку. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток соціальних знань у давньому світі. 2. Міфологія як засіб відбиття соціальної реальності. 3. Соціальні знання епохи Середньовіччя і Відродження. 4. Сутність поглядів М. Макіавеллі на людину, владу, державу. Макіавеллізм. 	2	Доповідь
	<p>3. Особистість у системі соціальних зв'язків. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні проблеми розвитку сучасного українського суспільства. 2. Студентство і його соціальна роль у житті суспільства. 3. Особистість як продукт суспільно-історичного розвитку. 5. Особистість: проблеми соціалізації. 6. Процес і стадії формування особистості. 	2	Доповідь
	<p>4. Девіантна поведінка та соціальний контроль. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Девіантна поведінка молоді. Організація самостійної роботи студентів. 	2	Доповідь

	<p>2. Девіантна поведінка: сутність, види, механізм виникнення.</p> <p>3. Природа соціального конфлікту.</p>		
	<p>5. Соціологічна теорія суспільства. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <p>1. Теорія суспільно-економічних формацій. 2. Цивілізація як етап розвитку людського суспільства. 3. Концепція локальних цивілізацій. 4. Циклічна теорія П. Сорокіна.</p>	2	Доповідь
<p>Модуль 2. Змістовий модуль 2. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії.</p>	<p>6. Етносоціологія. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <p>1. Етнічна самосвідомість та ідентичність. 2. Відмінні риси слов'янського менталітету. 3. Соціальна теорія народництва. 5. Культура і побут населення України.</p>	2	Доповідь
	<p>7. Соціологія сім'ї та шлюбу. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <p>1. Жінка в суспільстві. 2. Сім'я як соціальний інститут. Проблеми усталеності шлюбу. 3. Сучасна демографічна ситуація в Україні й основні напрямки демографічної політики держави. 4. Соціальні проблеми відносин між поколіннями.</p>	2	Доповідь
	<p>8. Соціологія масових комунікацій. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <p>1. Суспільна думка: сучасний стан, ресурси і деякі аспекти механізмів масового впливу. 2. Соціальні пізнання особистості. 3. Функції освіти як соціального інституту.</p>	2	Доповідь
	<p>9. Економічна соціологія як наука. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <p>1. Характерні риси стратифікації сучасного українського суспільства. 2. Універсально-історичні закони ієрархії. Управлінська еліта і закрита група.</p>	2	Доповідь

	<p>3. Теорія соціальної мобільності і тенденції її розвитку у сучасному суспільстві (на прикладі України).</p> <p>4. Влада і лідерство.</p>		
	<p>10. Соціальні конфлікти. Підготувати реферат, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конфлікти у молодіжному середовищі. 2. Розвиток соціології конфлікту в Україні. 3. Шляхи та способи подолання між особистих конфліктів. 4. Особистості між групових конфліктів та способи їх подолання. 5. Умови ненасильницького вирішення міждержавних конфліктів. 	2	Реферат
	<p>11. Влада в системі соціальних відносин. Підготувати реферат, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеальні типи панування М.Вебера. 2. Принцип розподілу влади. 3. Особливості реалізації влади в організації. 4. Характеристика демократичної держави. 5. Особливості соціальної держави. 	2	Реферат
	<p>12. Формування світової системи. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем: Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток уявлень про світову систему. 2. Світ-системна теорія. 3. Теорія глобальної «ойкумени». 4. Типи і структури міжнародних систем. 	2	Доповідь
	<p>13. Процеси глобалізації. Підготувати доповідь, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки глобалізації в економічній, політичній, культурній та комунікативних сферах. 2. Роль інститутів соціального управління у вирішенні глобальних проблем сучасного суспільства. 3. Місце України у світовому співтоваристві. 4. Сучасні тенденції світового розвитку в контексті глобалізації. 	2	Доповідь

	<p>14. Організація і проведення соціологічного дослідження. Підготувати реферат, обравши одну з наступних тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Цілеспрямований підхід у соціологічному дослідженні. 2. Метод спостереження у соціологічному дослідженні. 3. Опитування, його види та їх специфіка. 4. Інтерв'ю та його види. 5. Стратегічний план дослідження та його види. 	2	Реферат
Усього	30		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бабосов Е.М. Экономическая социология. Вопросы и ответы /Е.М. Бабосов. Мн.: «ТетраСистемс», 2004. 224 с.
2. Барвінський А.О. Соціологія. Курс лекцій /А.О. Барвінський. Київ: ЦНЛ, 2005. 327 с.
3. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людства і суспільства. Київ: Вид-во Києво-Могилянська академія, 2008. 112 с.
4. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму /М.Вебер. Київ: Основи, 1994. 296 с.
5. Захарченко М.П., Погорілий О.І. Історія соціології. Київ: Либідь, 1996. 336 с.
6. Кравченко А.И. Социология : учебник для вузов /А.И. Кравченко, В.Ф. Анурин. СПб: Питер, 2011. 432 с.
7. Курчаба Т. Соціологія: навч.-метод.посіб /Т. Курчаба. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2015. 183 с.
8. Практикум з соціології. Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти / За ред.. В.М. Пічі. Львів: Новий світ- 2000, 2011. 368 с.
9. Соціологія: підручник /За ред..В.М. Пічі.- Вид. 4-те, випр.. Львів: Новий світ- 2000, 2008. 291 с.
10. Соціологія. Модульний курс [Текст] : навч. посібник / під ред. М. Семке.Харків: Торсінг плюс, 2009. 352 с.
11. Соціологія: підручник /Н.П. Осипова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
12. Фролов С.С. Социология. Москва: Гардарики, 2007. 344 с.
13. Юрій М.Ф. Соціологія: Підручник, Київ: Кондор, 2009. 288 с.

Додаткова:

14. Антонов А.И, Медков В.М. Социология семьи. Москва: МГУ, 2006, 304 с.
15. Девиация как проблема безопасности // Социс. – 1999. – № 5. – С. 55–60.
16. Войнович С. Проблема соціальних інститутів у соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. –1999. – №2. – С. 151–166.
17. Козырев И. Ю. Конфликтология. Межличностные конфликты / И. Ю. Козырев // Социально-гуманитарные знания. – 1999. – № 3. – С. 26–39.

18. Козловець М.А. Соціологія: кредитно-модульний курс: навч. посіб /За ред: Козловця М.А.- Житомир:Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013.- 492 с.
19. Карасев В.И. Общество, государство, цивилизация: к теории становления социумов. Москва: Московский психолого-социальный институт: НПО «МОДЭК», 2000. 224 с.
20. Масионис Дж. Социология.-9 –е изд.- СПб.: Питер, 2004.-752 с.
21. Перов Г.О., Самыгин С.И.Социология :Учебное пособие. Ростов на Дону : Издательский центр «Март», 2002. 320 с.
22. Підходи до класового аналізу /За ред. Е.О. Райта: переклад з англ.. О. Симончук. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 287 с.
23. Погорілий О. Біля витоків української соціології / О. Погорілий // Розбудова держави. – 1997. – № 11. – С. 36–55.
24. Ручка А.О. Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. Київ: Наукова думка, 1995. 224 с.
25. Соціологія. Навчальний словник - довідник / Укладачі В.М. Піча, Ю.В. Піча, Н.М. Хома та ін. Львів: «Новий світ – 2000», 2004. 480 с.
26. Социология. Учебное пособие/ Под ред.П.С. Емшина, Д.З. Мутагирова, Н.Г. Скворцова.- СПб.: Питер, 2004. 400 с.
27. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір / За наук. Ред. М.О. Шульги. Київ: Інститут соціології НАН України, 2017. 198 с.
28. Танчер В.В. Соціологічна думка України на тлі світової соціології / В.В. Танчер // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999 – № 1-2.– С. 38– 45.
29. Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок /За ред. Акад.. НАН України проф. д.е.н. В. Ворони. Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. 301 с.
30. Харчев В.Г. Основи соціології / В. Г. Харчев. – К.: Либідь, 2007. – 304 с.
31. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования / В.А. Ядов. – Москва: Юнити, 2005. 417 с.

32. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества: Пер. с польск. С.М.Червонной. Москва: Логос, 2005. 664 с.

**ПЕРЕЛІК МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ
ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (М)**

Шифр	Назва методичної розробки
М-1	Фролов С.В. Інструктивно – методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни «Соціологія».- ХДЗВА, 2019.
М-2	Фролов С.В. Інструктивно – методичні матеріали до самостійної роботи з дисципліни «Соціологія».- ХДЗВА, 2019.
М-3	Методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Соціологія» для тем 1-15. -ХДЗВА, 2018.-27 с.
М-4	Фролов С.В. Соціологія. Конспект лекцій. – Харків:РВВ ХДЗВА, 2018.- 87 с.

**ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ
НАВЧАННЯ**

Система діагностики якості навчання

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюють згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу, прийнятому в академії

Контроль успішності студентів складається з поточного та підсумкового контролів. Поточно-модульний контроль здійснюється постійно протягом семестру та включає :

- активність на лекції та семінарі;
- оцінку виконання практичних завдань на семінарських заняттях;
- перевірку оформлення конспектів чи усна здача окремих питань лекцій відведених для самостійного опрацювання;
- захист звітів з індивідуальних завдань (реферат або презентація);
- оцінку виконання тестових модульних робіт.

Згадані компоненти генерують бали, які фіксуються в журналі академічної групи.

Розподіл балів, які отримують студенти, та шкала оцінювання

Критерії оцінювання роботи студентів

Присутність на лекції оцінюється 1 бал за перший модуль та 0.5 балів за другий модуль (Л).

Відвідування та активність під час семінарських занять (далі СЗ); виконання самостійної роботи далі (СР) та індивідуальної роботи – написання або презентація реферату (далі ІР) оцінюється наступним чином.

Оцінка 3 за СЗ; 3 за СР і 7 за ІР (1-й модуль) та 3 за СЗ; 2.5 за СР; 5 за ІР (2-й модуль) = (90-100 балів) виставляється, якщо студент має системні знання , уміє їх самостійно набувати, добре інформований про історичні події, аналізує та прогнозує їх з використанням набутих теоретичних знань, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу; самостійно виконує індивідуальну роботу; логічно, послідовно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; активно використовує знання в практичній діяльності, самостійно виконує 91-100% завдань.

Оцінка 2.5 за СЗ; 2.5 за СР; 6 за ІР (1-й модуль) і 2.5 за СЗ; 2 за СР; 4 за ІР (2-й модуль) (82-89 балів) виставляється якщо, студент здатен самостійно вивчати матеріал; має і власно аргументує свою відповідь ; добре інформований про історичні події , аналізує їх з використанням набутих теоретичних знань, спроможний з допомогою викладача підготувати реферат,

самостійно і постійно оволодіває додатковою інформацією; самостійно виконує 81-90% завдань.

Оцінка 2 за СЗ; 2 за СР і 5 за ІР (1-й модуль) і 2 за СЗ; 1.5 за СР і 3 за ІР (2-й модуль) (74-81 бал) виставляється якщо, студент має повні та глибокі знання з вітчизняної історії, аналізує їх з використанням набутих теоретичних знань; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; вільно орієнтується у нестандартних ситуаціях; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; самостійно виконує 71-80% завдань.

Оцінка 1.5 за СЗ; 1.5 за СР; 4 за ІР (1-й модуль) і 1.5 за СЗ; 1 за СР і 2 за ІР (2-модуль) (64-73 бали) виставляється якщо, студент вільно оперує вивченим матеріалом, самостійно аналізує та систематизує явища і події, вміє застосовувати знання у нестандартних ситуаціях; здатен до самостійного опрацювання матеріалу, але потребує консультацій з викладачем; виконує прості творчі завдання; самостійно виконує 61-70% завдань.

Оцінка 1 за СЗ; 1 за СР; 3 за ІР (1-й модуль) і 1 за СЗ; 0.5 за СР і 1 за ІР (2-й модуль) (60-63 бали) виставляється якщо, студент знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти частиною заданого матеріалу, формулює історичні процеси, наводить приклади, знає основні історичні події, намагається їх аналізувати; відповіді непослідовні та нелогічні; самостійно виконує 55-60% завдань.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за поточну роботу дорівнює :

1-й модуль – (3 бала x 7 СЗ) + (3 бала x 5 СР) + (1 бал x 7Л) + 7 балів за ІР = 21+15+7+7 = 50 (балів)

2-й модуль – (3 бала x 7 СЗ)+(2.5 бала x 8 СР)+(0.5 балів x 8Л)+ 5 балів за ІР = 21+20+4+5 = 50 (балів)

Підсумковий тестовий модуль включає 25 тестів – ціна кожного тесту 4 бали, тобто максимальна кількість балів за тестовий модуль складає 100 балів, з яких для розрахунку змістового модулю беруть 50%. Тобто, кожний змістовий модуль за результатами виконання оцінюється максимальною кількістю балів – 100. Ця сума балів складається з балів отриманих за модульну роботу – 50 балів, та балів, отриманих у процесі поточного контролю (виконання ІР, відвідування лекцій та активності на семінарах; виконання самостійної роботи та інших видів завдань) 50 балів.

Оцінку за результатами модулів студент отримує як середнє арифметичне від сумів балів за модулі $[(1+2)/2]$ (табл. 1)

Таблиця 1

модулі	№ теми	Лекція (Л)	Семінар. (СЗ)	Самост. (СР)	Інд. (ІР)	підсумк контроль	разом
модуль 1	1	1	1-3	1-3			
	2	1	1-3 1-3	1-3			
	3	1	1-3	1-3			
	4	1	1-3	1-3			
	5	1	1-3		3-7	30-50	
	6	1/1	1-3	1-3			
	разом тах		7	21	15	7	50
модуль 2	7	0.5	1-3	0.5-2.5			
	8	0.5/0.5	1-3	0.5-2.5			
	9	0.5	1-3	0.5-2.5			
		10	0.5	1-3	0.5-2.5		
	11	0.5	1-3	0.5-2.5	1-5	30-50	
	12	0.5	1-3	0.5-2.5			
	13	0.5	1-3	0.5-2.5			
					0.5-2.5		
разом тах		4	21	20	5	50	100

Складання модулів обов'язкове. Студент не допускається до тестування з модуля без відпрацювання пропущених занять. Модуль вважається зарахованим, якщо студент набрав мінімально необхідну кількість балів та більше. Результати рейтингу з модулю доводяться до відома студентів не пізніше третього робочого дня після проведення контрольного заходу і, у разі відсутності претензій з боку студентів, вважаються остаточними.

Якщо студент не погоджується з рішенням про присвоєння йому балів рейтингу за модуль, то він повинен відразу після їх оголошення звернутися з письмовою апеляцією до завідувача кафедри та у визначений термін скласти усну атестацію з модуля перед комісією. Склад апеляційної комісії у кожному конкретному випадку визначається завідувачем кафедри. Рішення комісії є остаточним. Студент не може повторно складати зараховані модулі. Студент, який не з'явився на модульний контроль або не отримав мінімальної кількості балів на модульному тижні, має право скласти пропущений модуль під час залікового тижня.

Семестрова оцінка виставляється студенту з врахуванням результатів стогового (іспит) та поточного (модульних) контролів (табл.2). Тестовий іспит складається із 50 тестів, ціною в 2 бали кожний і максимально може дорівнювати 100 балам з яких для розрахунку підсумкової оцінки з дисципліни беруть 50%.

Таблиця 2

Розподіл балів, які отримують студенти. Модулі	Кількість балів за видами робіт					
	Тести	Лекц. (Л)	Семінар (СЗ)	Індивід. (ІР)	Самост. (СР)	Всього -го
1	50	7	21	7	15	100
2	50	4	21	5	20	100
Всього за модулі [(1+2) / 2].	-	-	-	-	-	100
Всього за модулі – з коефіцієнта 0,5	-	-	-	-	-	50
Підсумковий контроль (іспит)						100
Підсумковий контроль (іспит з коефіцієнта 0,5)	-	-	-	-	-	50
Разом						100

Таким чином, максимальна кількість балів, яку студент може отримати при вивченні дисципліни, дорівнює 100. Кількість балів, отриманих студентом при оцінюванні залікового модулю, та підсумковий бал поточної успішності з дисципліни співвідносяться з оцінками за національною шкалою та шкалою ECTS відповідно до таблиці 3.

Таблиця 3

<i>100-бальна шкала</i>	Оцінка за національною шкалою	Визначення	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи лише з незначною кількістю помилок	
82 – 89	добре	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B
74 – 81		Добре – в загальному правильна відповідь, робота з певною кількістю грубих помилок	C
64 – 73	задовільно	Задовільно – непогано, але зі великою кількістю недоліків	D
60 – 63		Достатньо – відповідь, робота задовольняє мінімальні критерії	E
35– 59	незадовільно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
0-34		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Диференційний залік передбачає наявність підсумкового тестування. При наявності дозволу на автоматичне зарахування заліку, студент, який своєчасно склав усі модульні контрольні заходи та за їх результатами атестований з оцінкою «відмінно», може отримати залік автоматично. Семестровою оцінкою у цьому випадку є усереднена оцінка за модулі.

Викладач зобов'язаний здати заповнену заліково-екзаменаційну відомість до навчального відділу протягом такого граничного терміну: для заліку і диференційного заліку – останній день залікового тижня.

Засоби діагностики успішності навчання використовують для підсумкової експертизи знань і базуються на технології стандартизованого тестового контролю.